



# **ROLE OF SCIENCE AND EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

**Monograph**

**Katowice 2021**



# **ROLE OF SCIENCE AND EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Edited by Magdalena Wierzbik-Strońska  
and Iryna Ostopolets

Series of monographs  
Faculty of Architecture,  
Civil Engineering and Applied Arts  
University of Technology, Katowice  
Monograph 44

**Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021**

### **Editorial board :**

Nataliia Khlus – PhD, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine

Paweł Mikos – University of Technology, Katowice

Aleksander Ostenda – Professor WST, PhD, University of Technology, Katowice

Iryna Ostopolets – PhD, Associate Professor, Donbas State Pedagogical University (Ukraine)

Yurii Otrosh – Doctor of Technical Science, Professor, National University of Civil Defence of Ukraine (Ukraine)

Viktoriia Overchuk – Doctor of Economic Science, Vasyl` Stus Donetsk National University (Ukraine)

Nataliia Svitlychna – PhD, National University of Civil Defence of Ukraine (Ukraine)

Magdalena Wierzbik-Strońska – University of Technology, Katowice

### **Reviewers :**

Tetyana Nestorenko – Professor WST, PhD, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

Sławomir Śliwa – PhD, the Academy of Management and Administration in Opole

Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts, University of Technology, Katowice

Monograph · 44

The authors bear full responsible for the text, data, quotations and illustrations

Copyright by University of Technology, Katowice, 2021

**ISBN 978 – 83 – 960717 – 0 – 5**

### **Editorial compilation**

Publishing House of University of Technology, Katowice

43 Rolna str. 43 40-555 Katowice, Poland

tel. 32 202 50 34, fax: 32 252 28 75

## TABLE OF CONTENTS:

<b>Preface</b>	8
<b>Part 1. Financial and Economic Mechanisms for Sustainable Development</b>	9
1.1. Ensuring energy independence of economic systems through bioenergy promotion	9
1.2. Calculated values of air temperature for the building enclosures design	16
1.3. Quality as a factor of increasing the competitiveness of agricultural products	23
1.4. Social and economic trends of sustainable development in the conditions of digital economy	31
1.5. Technologization of the functioning of the employment service in the labor market	39
1.6. Solvency management in the system of financial security of small business enterprises	45
1.7. Lost ten years of the Belarusian economy	53
1.8. Modeling and forecasting the development of socio-economic systems in conditions of uncertainty and ambiguity of data	63
1.9. Formation and organization of land use in the context of world trends of agricultural development	74
1.10. The main trends and current state of regulation of existing land tenure and land use	85
1.11. Components of everyday consciousness and ecological competence of social humanities and natural sciences and natural mathematical specialties	96
1.12. Development and use of disinfectants in veterinary medicine	106
1.13. Online platforms for interaction between the state and small business in Ukraine	112
1.14. The market mechanism and the formation of an effective national economic model	119
1.15. Asset value valuation result methodical error at value over time change model inadequate choice	126
1.16. The importance of education and knowledge economy for ensuring sustainable socio-economic development	141
1.17. Resource provision management of the region	148
1.18. Taxation as one of the important components of the financial mechanism for sustainable development (on the example of a local taxation of Ukraine)	157
<b>Part 2. Modern Approaches for Education Development</b>	168
2.1. The role of the prooxidant-antioxidant system in providing immune resistance of the plant organism	168
2.2. Formation of key competencies of the future teacher of new Ukrainian school in the context of ensuring sustainable development of education	177
2.3. Intercultural communication as a prerequisite for the formation of sustainable society development	185
2.4. The essence and content of the media competence of future doctors	194
2.5. Gender aspect research of non-verbal communication among student youth	203
2.6. Physical and health activities of students in the conditions of healthy educational environment	211
2.7. Potential of project activities in the designers' professional education: competence approach	217
2.8. Ethnodesign as an issue for discussion in foreign scientific literature	222
2.9. Communicative approach in learning English	228

## 1.14. THE MARKET MECHANISM AND THE FORMATION OF AN EFFECTIVE NATIONAL ECONOMIC MODEL

### 1.14. РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ І ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ

Ринок, як сфера обміну, система товарно-грошових відносин між виробниками і споживачами матеріальних благ і послуг є одним із важливих досягнень людства на всіх етапах свого розвитку. Поняття ринку в загальних рисах відомо будь-якій людині, яка здійснює якісь покупки. У той же час поняття ринку багатоаспектне. Зміни, що тут відбуваються, цікавлять та зачіпають величезну кількість людей.

Першу спробу дати наукове визначення ринку зробив французький економіст А. Курно. На його думку, ринок – це будь-який район, де взаємовідносини покупців і продавців настільки вільні, що ціни на одні й ті ж самі товари мають тенденцію легко і швидко вирівнюватися<sup>180</sup>. На територіальні ознаки ринку наголошував і А. Пезеті: «ринок – це умовне місце, куди сходяться виробники товарів, які пропонують свій товар покупцям, і покупці, які пред'являють попит на товар»<sup>181</sup>. В подальшому науковці почали посилювати важливість взаємозв'язків при визначенні сутності ринку і зменшувати його територіальне значення. У сучасній зарубіжній економічній літературі немає єдиного визначення ринку: «Ринок – будь-яка взаємодія, в яку вступають люди для торгівлі один з одним»<sup>182</sup>; «Механізм, що об'єднує пропозицію і попит на певний товар, називають ринком»<sup>183</sup>; «Ринок означає місце зустрічі пропозиції і попиту»<sup>184</sup> тощо.

Дати однозначне визначення ринку важко, насамперед тому що це не застигле раз і назавжди явище, а процес еволюції економічних відносин людей з приводу виробництва, обміну та розподілу продуктів праці та ресурсів, що надходять у індивідуальне та виробниче споживання. Сутність ринку можна визначати в кількох площинах. В організаційному та історичному плані: ринок – це публічне місце у тому чи іншому населеному пункті, простір (зона, територія), де товари виставляються на продаж і відбуваються їх купівля-продаж або укладаються угоди між суб'єктами ринку. З позицій суспільного виробництва ринок – це сфера обігу в загальній структурі виробництва, сфера реалізації вироблених товарів, сукупність актів купівлі-продажу, посередницька форма діяльності. З точки зору суб'єктів і об'єктів ринок є сукупністю економічних відносин різних суб'єктів товарного господарства з приводу обміну продуктами праці або діяльності.

Суспільний поділ праці, приватна власність на засоби виробництва й економічне відокремлення товаровиробників створило умови для виникнення товарної форми суспільного виробництва, яка на певному етапі розвитку стала панівною, а товарно-грошові відносини почали опосередковувати практично всі відносини суспільства. Економіка, в якій товарно-грошові відносини стали пануючими, в літературі отримала назву “ринкової економіки” ключовим елементом якої є ринок.

Ринок є вирішальною умовою прямого і оберненого зв'язку між виробником і споживачем, виконуючи функції обміну і розподілу матеріальних і духовних благ. На ринок розповсюджується дія всіх економічних законів товарного виробництва. Ринок регулює виробництво і обіг товарів; встановлює і підтримує певні оптимальні пропорції в товарному виробництві; стимулює постійне підвищення продуктивності праці і розвиток продуктивних сил суспільства; розподіляє доходи, прибуток між його суб'єктами, а отже, диференціює їх (суб'єктів) по їх доходам, багатству, добробуту, розділяючи їх на багатих і бідних. Завдяки

<sup>180</sup> Економічна теорія (2004), с. 135.

<sup>181</sup> Чухно А. А (1995): Рынок, с. 219.

<sup>182</sup> Долан Э.Дж., Линдсей Д. (1992): Рынок: Микроэкономическая модель, с. 19.

<sup>183</sup> Енгстлер Петра. (1992): Ринкова економіка для бізнесменів-початківців, с. 23.

<sup>184</sup> Сорока І. (1994): Соціальне ринкове господарство і змішана економіка як пріоритетні моделі українського ринку с. 47-54.

ринку відбувається остаточне визначення характеру праці, втіленого в товарі, та альтернативної вартості або цінності товару. Продаж товару свідчить про те, що в ньому міститься частка суспільно-корисних затрат праці капіталу, фізичних і духовних сил його творця. Непродаж товару свідчить, що суспільство не визнало витрати праці та інших цінностей на виготовлення даного товару суспільно-корисними, що ці витрати залишилися приватними, індивідуальними, марними для суспільства. Таким чином, ринок розкриває протиріччя між приватним і суспільним характером праці. Ринок в товарному виробництві є загальним регулятором виробництва і обігу товарів і послуг.

Узгодження дії суб'єктів ринкової економіки відбувається завдяки ринковому механізму. Зміст ринкового механізму в чистому вигляді включає в себе три важливі елементи: вільне виробництво (нерегульовані пропозиції), вільну купівлю (нерегульований попит), вільну (нерегульовану) ціну, яка врівноважує попит і пропозиції. Особливість функціонування ринкового механізму полягає в тому, що кожний його елемент тісно пов'язаний з ціною, яка служить основним інструментом впливу на попит і пропозицію. Зокрема попит знаходиться у зворотній залежності від цін. Якщо ціни на товари зростають, то попит на них зменшується, тому що високі ціни обмежують купівельні спроможності людей, при зниженні ціни попит зростає.

Аналіз співвідношення попиту і пропозиції дозволяє визначити конкурентну ринкову ціну. Єдиною рівноважною ціною, яка може зберегтися, є та, за якої сума пропозиції та сума попиту рівні один одному. Встановлюючи рівновагу між попитом і пропозицією на певний товар ринок виконує ціноутворюючу функцію формуючи ринкову ціну на нього. В умовах товарних відносин ціна виступає сполучною ланкою між виробником і споживачем, тобто є механізмом забезпечення рівноваги між попитом й пропозицією<sup>185</sup>. Ціна є мірилом суспільних витрат, адже управляє економікою через перерозподіл вартостей між економічними суб'єктами.

Рішення, які ухвалюють покупці і продавці продуктів, реалізуються через систему ринків. Механізм ринку робить усіх учасників конкурентного процесу матеріально зацікавленими в задоволенні тих потреб, які виражаються через попит. Створюючи сигнали через ціни, ринок, стимулює засвоєння досягнень науково-технічного прогресу, зниження витрат, підвищення якості, розширення асортименту товарів і послуг. Сприяє вирішенню центральних проблем економіки. Таких, як підвищення рівня життя, зміна структури економіки, підвищення ефективності суспільного виробництва. Механізм ринку в цілому звільняє економіку від дефіциту товарів і послуг. Наявні технології передбачають різні комбінації ресурсів, які можуть забезпечити бажаний обсяг продукції. Технологія, що передбачає таку комбінацію ресурсів, котра забезпечує виробництво продукту з найнижчими грошовими витратами, є найефективнішою. Саме цю технологію мають використовувати фірми галузі.

Сучасна економіка – це постійний рух масових товарів, грошей та доходів, які переміщуються на зустріч один одному. Товари виробляються і доставляються у найвіддаленіші точки, де люди здатні протиставити їм або інші товари, або грошові доходи, отримані від продажу своїх товарів.

Ринок неупереджено і жорстко здійснює відбір ресурсів, товарів і способів виробництва. Для одних учасників ринку вимоги цього відбору виявляються непомірними, і вони вибувають з «гри» через збитки і банкрутство. Економічний успіх, прибутки інших учасників свідчать про вдало вибрані виробничі рішення, способи зростання і напрямки діяльності. Розв'язання проблеми «для кого виробляти» пов'язане з грошовими доходами споживачів, які залежать від кількості різних ресурсів: праці, землі, капіталу, які отримують доходи, постачає на ринок ресурсів і від цін на них. Ринковій системі як механізму розподілу продукту не властиві жодні етичні принципи. Домогосподарства, які успадковують значні матеріальні ресурси і нагромаджують їх у наслідок важкої праці й

---

<sup>185</sup> Зайцев Н. Л. (2006): Краткий словарь экономиста, 16 с.

ощадливості, завдяки діловій кмітливості, через шахрайство чи обмін отримують великі доходи. Ці домогосподарства в ринковій економіці привласнюють велику частку продукту. Домогосподарства, що постачають на ринок дешеві трудові ресурси і не володіють матеріальними ресурсами отримують невеликі грошові доходи і відповідно малі частки виготовленого продукту.

Будь-яка реальна ринкова економіка незалежно від окремої країни або асоціації, країн вимагає наявності і чіткого функціонування економічного механізму, який гарантує їй надійність, ефективність та відносну стабільність (Табл. 1.).

Таблиця 1 Умови ефективного функціонування економічного механізму

Умови ефективного функціонування економічного механізму	Економічні наслідки
Забезпечення адміністративної незалежності товаровиробника	<ul style="list-style-type: none"> <li>- створення конкурентного середовища між товаровиробниками. Незалежний товаровиробник, бажаючи одержати максимум прибутку, перш ніж розпочати процес виробництва, вивчає кон'юнктуру ринку на товари, розмір цін на них, визначає ринки збуту, можливий обсяг одержання кінцевого результату;</li> <li>- насичення ринку високоякісними товарами із заданими параметрами індивідуальної вартості виробництва та якості продукції, які гарантують товаровиробникові одержання максимального прибутку;</li> <li>- зміцнення національної валюти шляхом забезпечення відповідності в обороті товарної і грошової мас в країні, що блокує розвиток у господарській системі інфляційних процесів;</li> <li>- забезпечення інвестування виробництва за рахунок власних заощаджень товаровиробників і ліквідація необхідності в залученні зовнішніх кредитів;</li> <li>- підвищення загального добробуту народу. Насичення ринку високоякісними конкурентоспроможними товарами сприяє зростанню валового внутрішнього продукту та національного доходу як матеріальної основи бюджетних надходжень, вирішенню комплексу соціальних програм</li> </ul>
Забезпеченні незалежності фінансово-кредитної та банківської систем	<ul style="list-style-type: none"> <li>- створення конкурентного середовища між комерційними банками в боротьбі за споживача кредиту та банківських послуг;</li> <li>- запобігання монополю високому банківському проценту за кредит та банківські послуги (залучити клієнта до комерційного банку для одержання кредиту можна лише зниженням річної кредитної ставки);</li> <li>- створення сприятливої кредитної ситуації для вітчизняних товаровиробників; поживлення та стабілізація економіки країни, зростання обсягів виробництва високоякісної продукції, валового продукту та національного доходу, зміцнення бюджету та запобігання інфляційним процесам за рахунок випуску в оборот Національним банком такої кількості грошової маси наскільки зріс обсяг валового внутрішнього продукту.</li> </ul>
Лібералізація системи ціноутворення в усіх сферах матеріального виробництва та його інфраструктурі	<ul style="list-style-type: none"> <li>- наближення цін товарів і послуг до їх реальної вартості;</li> <li>- ліквідація монополізму в ціноутворенні на окремі види товарів, оскільки для цього зникають економічні передумови;</li> <li>- ліквідація цінового диспаритету і створення рівних економічних умов для розширеного відтворення в усіх галузях народного господарства та вирішення системи соціальних проблем.</li> </ul>

Складено авторами на основі<sup>186</sup>.

Перша умова гарантується приватною власністю на засоби виробництва і на продукцію, яку він виробляє. Друга передбачає наявність у банківсько-фінансовій системі Національного банку, основним завданням якого є грошова емісія та стеження за відповідністю в обороті товарної і грошової мас. Решта банків повинні мати комерційний характер і працювати в конкурентному середовищі. Третьою об'єктивною умовою

<sup>186</sup> Корецька С. О. (2012): Особливості дії ринкового механізму в сучасних моделях економіки.

функціонування ринкової економіки є лібералізація системи ціноутворення в усіх сферах матеріального виробництва та його інфраструктурі. Розмір цін на товари повинен формувати ринок. Попит і пропозиція на ринку – це саме той економічний механізм, який дозволяє повною мірою проявлятися законові вартості.

Всі три умови разом формують ефективний ринковий механізм, при якому стає можливою організація підприємництва, малого, середнього і великого бізнесу тощо. Ринкова економіка та її механізм являють собою дієвий засіб підвищення ефективності виробництва, прискорення темпів його розширеного відтворення. Основним її мотиваційним рушієм є особистий інтерес та зацікавленість у найкращих кінцевих результатах системи в цілому і кожного її учасника зокрема.

Ринковий механізм, з точки зору економічної ефективності, найдосконаліший, тому за останні роки понад 80 країн світу здійснили фундаментальні реформи з метою створення ринкової системи в якій поєднуються ринковий механізм регулювання економіки з державним механізмом в тій або іншій мірі. Особливістю нової моделі капіталізму стало поєднання державної власності та державного регулювання з приватною власністю, тобто, поєднання ринкових підойм регулювання з важелями державного регулювання. Останнє формує відповідні економічні моделі ринкової економіки. В зв'язку з цим розрізняють виробничу, монетарисько-посередницьку та соціально орієнтовану моделі ринкової економіки (Табл. 2).

*Таблиця 2. Моделі ринкової економіки*

<b>Моделі ринкової економіки</b>	<b>Характерні риси</b>
Виробнича модель	Спрямування дії ринкових механізмів на розвиток вітчизняного виробництва. Вона ставить у центрі вітчизняного товаровиробника. Маркетингова служба, банківсько-кредитна та фінансова системи країн, де вона прийнята, виконують функції сприяння діяльності вітчизняного товаровиробника, забезпечуючи нормальні параметри своєї прибутковості (5-7%) від наданого кредиту.
Монетарисько-посередницька економічна модель	Основним рушієм є одержання "швидких грошей". Банківсько-кредитна система побудована так, що Національний банк є кредитором комерційних. Річні кредитні ставки Національного банку надзвичайно високі (до 60%). Комерційні банки, прагнучи одержати прибуток, нарощують розмір річної кредитної ставки на 15-20%. Разом її величина досягає 75-80%. Між комерційними банками відсутнє конкурентне середовище, перестають діяти ринкові механізми, залишається монопольно високою кредитна ставка. В результаті відбувається нагромадження фінансових ресурсів у комерційних банках, створених у виробничій сфері, банківський кредит перестає бути рушієм виробництва вітчизняної продукції, а стає ефективним інструментом «відкачування» фінансових ресурсів, створених за межами фінансово-кредитної системи. Внаслідок цього відбувається занепад виробництва товарної маси як основного фактора підтримання національної валюти на світовому ринку, розвиток інфляційних процесів, що зумовлює призупинення вітчизняного виробництва. За таких умов єдиним шляхом підтримання національної валюти на певному рівні є одержання кредиту в світових фінансових структурах.
Соціально орієнтована ринкова економічна модель	Використовує ринкові механізми для вирішення соціальних потреб суспільства. Вона ставить у центр людину, її потреби. Найвпливовіші на виробничу сферу системи (ціноутворення, банківська та фінансово-кредитна) покликані стимулювати вітчизняне виробництво. Тут основною мотиваційною силою є конкуренція в усіх сферах – виробничій, фінансово-кредитній та банківській, а система ціноутворення регулюється попитом і пропозицією на ринках збуту товару та перебуває під патронатом держави. Національні банки країн із соціально орієнтованою ринковою економікою не кредитують комерційних банків, що запобігає запровадженню монопольно високих кредитних ставок. Вони коливаються в межах 5-6% річних і є важливим стимулом розвитку вітчизняного виробництва. Податкова система прогресивно зростаюча. Вона не призводить до глибокої поляризації суспільства за доходами, а є добрим підґрунтям формування середнього класу. Найважливіші природні ресурси в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою (земля, надра, водні ресурси) є або державною або муніципальною власністю.

*Складено авторами на основі<sup>187</sup>.*

<sup>187</sup> Корецька С. О. (2012): Особливості дії ринкового механізму в сучасних моделях економіки.



Виробнича модель прийнята в розвинутих країнах Заходу та в США. Вона забезпечує щорічне зростання валового внутрішнього продукту та добробуту народу, є фундаментом створення в країнах середнього класу<sup>188</sup>.

Монетарисько-посередницька економічна модель шокової терапії поширена переважно в країнах, які утворились після розпаду соціалістичної системи. Проте дана економічна модель тупикова, оскільки суспільство не може безмежно існувати на позичках. Ця модель є основною причиною зубожіння основної маси населення, поглиблення економічної поляризації та криміналізації суспільства, назрівання революційної ситуації.

В умовах економічного занепаду посилюється податковий тиск на товаровиробника і на суспільство в цілому, адже державі необхідно утримувати армію, міліцію та інші державні структури. Монетарисько-посередницька економічна модель – добре підґрунтя функціонування структур номенклатурно-кримінального характеру. Нагромадженні фінансові засоби вимагають матеріалізації, основним спрямуванням також є створені суспільством виробничі об'єкти, земля тощо. Отже, монетарисько-посередницька економічна модель – антинародна і тимчасова. Вона не має майбутнього і має бути заміненою.

В окремих моделях ринку значна частина уваги з боку уряду приділяється вирішенню питань соціального захисту населення. Ця модель регулювання ринкової економіки отримала назву «соціально-орієнтована ринкова економіка». Соціально-орієнтована ринкова економіка – це соціально-економічний устрій, основу якого становить ринок, але вирішення питань соціальної політики та розв'язання соціальних проблем проходить з значним втручанням з боку держави (Швеція, Ізраїль тощо).

Найбільш досконалою моделлю сучасної ринкової економіки є змішана економіка, яка від соціально-орієнтованої ринкової економіки відрізняється тим, що передбачає розширення меж державної власності (на засоби виробництва, національний дохід, фінансово – кредитні інститути, об'єкти інтелектуальної власності), причому, залежно від моделей самої змішаної економіки питома вага державної власності змінюється<sup>189</sup>. Змішана економіка – модель соціально-економічного розвитку, що передбачає поєднання приватної і державної форм власності, плану і ринку, проведення інституційно-соціальних реформ з метою побудови більш прогресивного ладу.

З позиції теорії та практики у системі світового ринкового господарства прийнято виділяти: американську модель; німецьку модель; англійську модель; шведську модель; японську модель; модель ринку в країнах, що розвиваються (Південна Корея, Тайвань, Кувейт, Гонконг, Сінгапур, Об'єднані Арабські Емірати)<sup>190</sup>. Ці моделі відрізняються одна від одної глибиною втручання держави в економічні процеси.

Останнім часом у економічній літературі стало зустрічатися поняття «українська модель господарювання». Формування засад ринкової економіки в Україні відбувається в складних і суперечливих умовах. Вони характеризуються суттєвим і різким спадом обсягів виробництва, розривом традиційних господарських зв'язків, зубожінням населення, перманентним кризовим станом економіки, глибокою фінансовою залежністю, політичною нестабільністю тощо.

В економіці України проходить побудова елементів змішаної економіки, що ґрунтується на концепції монетаризму. Її основними принципами є такі постулати неокласичного напряму економічної теорії, як надання переваги приватній власності, механізму ринкової конкуренції і вільного ціноутворення. Серед сфер державного регулювання економіки монетаризм відіграє вирішальну роль у грошовій сфері, а для досягнення стабілізації економіки – вирішальна роль належить обсягу грошової пропозиції. За роки формування ринкової економіки урядом України було здійснено багато суперечливих заходів щодо регулювання економіки. Всі ці заходи зводилися до

<sup>188</sup> Панчишин С. (2002): Макроекономіка, с. 216.

<sup>189</sup> Калина А. В., Осокин В. В. (1998): Економічна теорія і практика господарювання, с. 138.

<sup>190</sup> Павловський М. А. (1997): Суспільство та економіка перехідного періоду: Шлях України, с. 34.

маніпулювання обсягами грошей в обігу, цінами, заробітною платою, тобто зводилися, в основному, до монетарної політики. Це призвело до погіршення умов життя населення, кризи неплатежів та подальшого спаду виробництва.

Кожна цивілізована країна прагне втілити у життя таку економічну модель розвитку, яка б забезпечувала зростання загальної доходності та багатства нації. Ця мета в Україні не тільки не реалізується, а й не докладається зусиль для створення відповідних умов для її реалізації. У країні натомість стає більш жорсткою система державного регулювання, посилюється податковий та інфляційний тиск, не формується сприятливе середовище для внутрішнього і зовнішнього інвестування, не стимулюється розвиток малого та середнього бізнесу, що на тлі перманентної кризової ситуації на глобальних ринках розхитує стабільність національної економіки.

Відсутність в Україні ефективної економічної моделі, яка була б орієнтована на розвиток середнього класу, а не олігархічних груп, призводить до накопичення проблем та кризових явищ в усіх економічних і соціальних сферах та галузях господарства. Тому постає нагальна потреба у трансформації економічної моделі країни, переорієнтації її із симбіотичної структури державно-монополістичного капіталізму з елементами державного соціалізму, що ствердилася в Україні, на народний капіталізм, що дозволяє максимально задіяти потенціал усієї нації, надати економіці динамічного, конкурентоспроможного характеру розвитку. Саме остання модель повинна бути обрана державною владою як пріоритетна для України й покладена в основу стратегії економічного розвитку країни<sup>191</sup>. Народний капіталізм, або народна економіка – це економічна система, що розвивається в інтересах народу, передбачає використання усіх типів та форм власності (при домінуванні колективної власності), всебічний соціальний захист населення і національне демократичне економічне планування. У центрі такої економіки перебуває людина. Рухливими силами побудови такої економіки є весь народ, такі його основні верстви і прошарки. Вихідним пунктом створення такої економіки, повинен стати пріоритет трудової колективної власності, тобто передача переважної кількості державної влади у руки трудових колективів.

Україна як європейська держава повинна брати за зразок ту модель, що ефективно впроваджується саме в європейських країнах. Серед таких країн насамперед виділяються Швейцарія, Нідерланди, Австрія, Скандинавські країни, що мають конкурентоспроможні й ефективні економіки, в основу яких покладено саме модель народного капіталізму з тією чи іншою модифікацією з огляду на національні особливості. Побудова ефективної національної моделі економіки на основі моделі народного капіталізму потребує зусиль і бажання всіх учасників цього процесу з максимальним використанням економічних механізмів вбудованих в ринкову економіку і механізму державного регулювання.

### References

1. Bilyk, V. O. Sabluk, P. T. (2004), *Ekonomichna teoriia* [Economic theory], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.
2. Chukhno, A. A. (1995), *Rynok* [Market], Kyev, Ukrayna.
3. Dolan, E. Dzh. Lyndsej, D. (1992), *Rynok: Mykroekonomycheskaia model'*. [Market: Microeconomic model], S. Peterburh, Russia.
4. Petra, Enhstler. (1992), *Rynkova ekonomika dlia biznesmeniv-pochatkovtsiv* [Market economy for novice businessmen], Vik, Kyiv, Ukraine.
5. Soroka, I. (1994), *Sotsial'ne rynkove hospodarstvo i zmishana ekonomika iak priorytetni modeli ukrains'koho rynku* [Social market economy and mixed economy as priority models of the Ukrainian market]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5. pp. 47-54.
6. Zajtsev, N. L. (2006), *Kratkyj slovar' ekonomysta* [Short dictionary of the economist], 3rd ed, YNF- RA-M, Moscow, Russia.

---

<sup>191</sup> Соскін О. (2020): Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив.

7. Korets'ka, S. O. (2012), *Osoblyvosti dii rynkovoho mekhanizmu v suchasnykh modeliakh ekonomiky* [Features of the market mechanism in modern economic models], *Efektivna ekonomika*, nn. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=977> (Accessed 4 January 2021).
8. Panchyshyn, S. (2002), *Makroekonomika* [Macroeconomics], 2nd ed, Lybid', Kyiv, Ukraine.
9. Kalyna, A. V. Osokyn, V. V. (1998), *Ekonomichna teoriia i praktyka hospodariuvannia* [Economic theory and practice of management], 2nd ed, Kyiv, Ukraine.
10. Pavlovskiy, M. A. (1997), *Suspil'stvo ta ekonomika perekhidnoho periodu: Shliakh Ukrainy* [Society and the economy of transition: The way of Ukraine], Kyiv, Ukraine.
11. Soskin, O. (2015), *Vyznachennia natsional'noi ekonomichnoi modeli Ukrainy: porivnial'nyj analiz mozhlyvykh al'ternatyv* [Definition of the national economic model of Ukraine: a comparative analysis of possible alternatives], available at: <http://soskin.info/news/2897.html> (Accessed 4 January 2021).

### Література

1. Економічна теорія: навч. посібник / За ред. В. О. Білика, П. Т. Саблука; 4-е вид., перероб. та доп. К.: ННЦ ІАЕ, 2004. 560 с.
2. Рынок: Сост. Чухно А. А. К.: Украина, 1995. 448 с.
3. Долан Э. Дж., Линдсей Д. Рынок: Микроэкономическая модель. С. Пб, 1992. 496 с.
4. Енгстлер Петра. Ринкова економіка для бізнесменів-початковців / Пер. з нім. О. Логвиненка. К.: Вік, 1992. 223 с.
5. Сорока І. Соціальне ринкове господарство і змішана економіка як пріоритетні моделі українського ринку. *Економіка України*. 1994. № 5. С. 47-54.
6. Зайцев Н. Л. Краткий словарь экономиста: 3-е изд. М.: ИНФ-РА-М, 2006. 160 с.
7. Корецька С. О. Особливості дії ринкового механізму в сучасних моделях економіки. *Ефективна економіка*. № 3, 2012. Електронний ресурс. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=977>.
8. Панчишин С. Макроекономіка: навч. посібник для студ. вузів. 2-е вид. К.: Либідь, 2002. 614 с.
9. Калина А. В., Осокин В. В. Економічна теорія і практика господарювання: навч. посібник. 2-ге вид. К., 1998. 308 с.
10. Павловський М. А. Суспільство та економіка перехідного періоду: Шлях України. – К., 1997. 152 с.
11. Соскін О. Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив. Електронний ресурс. URL: <http://soskin.info/news/2897.html>.